

deszkabélés nyomait. A fenyődeszkákat vaskapcsokkal, szögekkel fogták össze. Alján szintén deszkanyomokat, betöltésében elszenesedett gerendákat találtunk. Betöltésének jó részét egy szemeskályha omladéka töltötte ki, valamint egy 30–40 cm vastag, meszelt agyagfal tömbjei, amelyek talán belső osztás maradványai voltak. Kerámialeletek mellett egy kupacban szekercék, vaspántok, vasrudak és szögek, valamint külön ásó, patkók és egy zárszerkezet került elő. A 600. sz. földfelszíni ház puszta rétegét és járósintjét 20 cm-rel az altalaj fölött, a humuszban találtuk meg. A gödrökből, házakból idén is több ép edény, nyílhegy, gyöngy, faragott csontlemezek, fenőkövek, órlőkötőredékek, téglák kerültek elő. A 640. sz. gödörben aranyozott bronzpánt, a 739. sz. gödörben harang peremtöredéke volt. Az egyik kútból pénzzel datálva asztali kerámia, patkó, lakat, oroszlánállkapcsot idéző terrakottatöredék, talán kályhadísz került elő.

A lelőhelyen 2008. szeptember 23. és október 8. között egy bekötőút építése kapcsán, a 0140, 0145/9 hrsz. telkeken 79 késő középkori objektumot tártunk fel. A beruházás közvetlenül kapcsolódott a 2007–2008 telén kutatott területhez.

Az objektumok nagy része gödör volt, kibontottunk még 12 árkot és 1 kutat. A gödrök a felület É-i részén koncentráálódtak egy nagyobb gödörkomplexumot alkotva. A 863. sz. méhkas alakú gödörben majdnem ép kancsót, égett gerendamaradványokat és elszenült gabonát találtunk. A gödrök jellemző leletei a tagolt peremű, bekarcolt díszű fazéktöredékek voltak. Feltűnően nagy volt az állatcsontleletek száma. Előkerült továbbá néhány orsókarika, fenőkő, bronztöredék és több késő középkori pénz is. A legnagyobb mennyiségű leletet (konyhai hulladék, fémtöredékek) a 922. sz. kút tartalmazta.

Ugyanezen a lelőhelyen, a 2362/9 helyrajzi számon, október 15–21. között kibontottunk még 12 sírt, 9 gödröt és 2 árkot. A települési objektumok a már korábban is kutatott 13–15. századi faluhoz tartoztak. A gödrökből bekarcolt díszű fazéktöredékek kerültek elő, illetve egy faragott csontlemez. A sírok a középkori templom körüli temető legszélső sírjai, szinte kivétel nélkül bolygatottak voltak. Részben egymást vágták, részben a települési objektumok bolygatták őket. A sírgödrök széle nehezen volt követhető. Az egyik eltemetett szájába pénzt helyeztek, egy másiknak előkerült bronz övcsatja. A síroknak más melléklete nem volt. Az eltemetettek fele-fele arányban voltak férfiak, illetve nők. Egyetlen gyermekvázat találtunk.

Munkatársak: Farkas Zoltán, Szeredi Anna régészek, Susits Diana régészhallgató, Liebhaber Réka, Szabó Zsanett, Szécsényi Zoltán, Szrnka Attila, Hajdú László, László József, Várkonyi Diana technikusok.

RÁCZ TIBOR ÁKOS

90. Daruszentmiklós határa

(Fejér megye) Á

Az M6 autópálya Dunaújváros–Szekszárd közötti szakaszán a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat

régészeti szakfelügyeletet végzett 2008 októberében, melynek során a nyilvántartásban eddig nem szereplő lelőhelyeket azonosítottunk.

RM-02 lh.: A 82+470–82+580 km-szelvények közötti területen a humuszolást követően objektumok (árkok, gödrök) foltjait sikerült megfigyelni. A lelőhely kiterjedése egyelőre bizonytalan. A területen gyűjtött kevés kerámia és egyéb régészeti leletek alapján a lelőhely gyéren fedett Árpád-kori település.

RM-03 lh.: A 82+570–82+640 km-szelvények közötti területen ugyanezt tapasztaltuk. A szintén Árpád-kori lelőhely kiterjedése ugyancsak bizonytalan.

KOVÁCS KATALIN

91. Daruszentmiklós, F-04 lelőhely

(Fejér megye) A

Az M6 autópálya Dunaújváros–Szekszárd közötti szakaszán a 84+800–84+497 km-szelvények között 2001 őszen a székesfehérvári múzeum munkatársai terepbejárást végeztek és néhány középkori kerámiatöredéket találtak. A szondázó kutatást a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai végezték el 2008 nyarán, amit megelőző feltárás követett október 9. és december 16. között.

A lelőhely Daruszentmiklós K-i határában található, melyet D-ről egy mocsaras terület határol. A humuszolás során 205 objektum került napvilágra. A lelőhelyen 50 épületet (75 cölöphely, 6 tűzhely), 27 árkot, 77 gödröt, 45 kutat és 3 kemencét tártunk fel. Az objektumok a lelőhely területén bokrokban sűrűsödtek, ami általában az épületek környékén volt jellemző. Az épületek többségében a padlószintet, sőt az egyikben újítás nyomát is sikerült megfogni. A házak többségében kőből rakott tűzhelyet (DK-i, ÉNy-i sarokban), az egyik házban pedig agyagtapasztásos kemencét találtunk. A kutak kibontása közben több esetben a betöltésben vastag faszenes, és vörösre égett réteget találtunk, mely alatt néhány centiméterrel általában agyagos beomlás, majd ez alatt egy vékony, feketére égett faszenes réteg volt. Égett réteget leginkább a lelőhely közepén kibontott kutakban láttunk.

Az objektumokból előkerült leletanyag többségét az edénytöredékek, valamint az állatcsontok tették ki, de találtunk néhány vas- és bronztárgyat is. Az egyik kútból bontás közben csontfurulya került napvilágra. A szondázás és a feltárás során előkerült edénytöredék alapján a lelőhelyen avar kori (7–8. sz.) települést találtunk.

CSÉKI ANDREA

92. Daruszentmiklós, F-005 lelőhely

(Fejér megye) Rő, A

2008. július 29. és november 17. között a Magyar Nemzeti Múzeum 7–8. századi avar telepet tárt fel a lelőhelyen, ahol korábban a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat végzett szondázó ásatást.

A település egy enyhén É felé ereszkedő domboldal középső harmadában Ny–K-i irányban elnyúlva helyezkedik el, aljában patak fut. Az autópálya nyomvonal a lelőhelyet É–D-i irányban, középen vágta ketté. A lelőhely és a nyomvonal szerencsés találkozására révén jó horizontális keresztmetszetet kaptunk a telepről. A humuszolás során fémkeresővel több fémtárgy került elő. Több közülük a római korra keltezhető (fibula, hagymafejes fibula gombja, három gráciát ábrázoló, ólom votív, bronzpénzek). Az avar koriak közül említést érdemel 7 öntött mellékszívveret és két kisszíjvég (egy helyről, de objektumhoz nem köthetően), 1 vassarló. Valószínűleg a római kori tárgyak egy része is az avar településhez köthető.

A lelőhelyen elszórta, főleg középső harmadában és Ny-i felén 53 ház, 7 egyéb épület és 2 valószínűleg műhelyként azonosítható épület helyezkedett el. A lelőhely É-i felét hosszában nagy kiterjedésű árokrendszer vágta ketté. Leletanyaga alapján a 8. sz. első felében használt teleprész kerítőárka lehetett (erősen hamus betöltésében számos, a 8. sz. első felére keltezhető kézi korongolt és kései gyorskorongolt kerámiatöredék került elő). Az árokrendszeren belül sűrűn, egymásra is rétegződött házak kerültek napvilágra. Jellegzetességük, hogy egyikben sem volt tűzhelynek nyoma, alapterületük 2–2,6×3–3,5 m, szinte minden esetben a szelemengerendát tartó oszlopok helye a két rövidebb falnál volt. A 152. sz. objektumszámú árokrendszer számos korábbi objektumot vágott. Ezek között több ház is volt. Feltűnő, hogy ÉNy-i sarkukban szinte minden esetben kőből rakott tűzhely volt, illetve az árokrendszeren belüli, szinte lelet nélküli házaktól eltérően majdnem mindegyikből került elő egy, néha két orsókarika/orsógomb. Az utóbbiakhoz hasonló, helyhez kötöttebb életmódot sugalló épületek elterjedése K és D felé is jóval túllépett a nagy árok környezetén, K felé – egyre ritkulva – elérte a szelvényfalat.

A nyomvonal K-i szegélye mentén 3 sírcsoport került elő. A három nagyobb csoporton (É-ről D felé haladva 7–7–6 sír) kívül néhány szórványos temetkezést is feltártunk. A legkorábbi sírok a legészakibb csoportban helyezkedtek el (7. sz. első fele, ezüstlemez övveretek, gyorskorongolt és kézzel formált edények stb.). Gazdagabb temetkezéseket tartalmazott még a későbbi (valószínűleg részben a 7. sz. közepén is túlnyúló), legdélebbi sírcsoport (pajzs alakú veretekkel felszerelt öv, szemesgyöngyök, ezüst, nagy gömbcsüngős fülbevaló). A sírok elterjedése részben egybeesett a tűzhelyes házakéval (középső sírcsoport). Feltűnő a feltárt teleprészen előkerült kutak nagy száma. Ezt részben a nyomvonal által vágott teleprész elhelyezkedése (talajvíztől mért csekély vagy közepes magasság), részben a kutak jellege magyarázza. A feltárt kutak csekély vízhozama (kis átmérő és mélység), illetve általában felületes bélelésük arra enged következtetni, hogy a települést lakó népesség nem ásott nagy, sokáig használt kutakat, 52 esetből csak két esetben találtunk kőből rakott kutat, egyetlen esetben tártuk fel a gallyakból, levert karók köré fonott

béleletet. A feltárás közben alkotott kép alapján a 7. századi állandóbb, letelepedett életre utaló település (tűzhelyes házak, illetve az ekkorra keltezhető bélelt kutak) helyére körülbelül a 8. századtól a sekélyebb kutak (kopolyák), tűzhely nélküli, kevesebb leletet tartalmazó házak alapján mozgékonyabb életmódú népesség telepe lépett.

SZENTHE GERGELY

93. Debrecen, Balogh-tanya 1.

(Hajdú-Bihar megye) U, B

2008. június 16. és július 28. között megelőző feltárásokat végeztünk Debrecen és Mikepércs között a 47. sz. országút mentén a 3040–3345 szelvényszámok között. A feltárások a szennyvízcsatorna és annak védőtávolságával érintett területen folytak, az utólagos felmérés (Archeodata 1998 Bt.) szerint 1293 m² területen. A lelőhelyen 61 objektumot tártunk fel: egy késő bronzkori település nyomait. Szórványként került elő festett neolitik kerámia is (alföldi vonaldíszes kultúra esztári csoportja), mely egyelőre nem köthető objektumhoz, így a leletanyag mosása után tudunk pontosabb képet adni az előkerült objektumok datálásáról. A feltárás során 50 gödröt, egy épületet, egy árkot, 4 cölöphelyet dokumentáltunk, 6 objektum természetes jelenségnek bizonyult. A késő bronzkori teleprészlet legérdekesebb objektuma az 54/68 sz., nagyméretű gödör volt, mely 2 rétegben tartalmazott állatcsontokat és kerámiatöredékeket, két egész edény került elő belőle, alján pedig egy teljes marhakoponya feküdt.

Munkatársak: Papp Enikő, Tóth Mihályné ásatási technikusok.

SZELEKOVSKY MÁRTA

94. Debrecen–Józsa, Klastrompart II.

(Hajdú-Bihar megye) R, Sza, Kö

2008-ban megelőző feltárást végeztünk a Gönczy Pál-Hátság és a Szentgyörgyfalvi út által határolt terület ivóvíz- és szennyvízcsatorna hálózata földmunkáihoz kapcsolódóan. A közműárok nyomvonalán történt régészeti feltárás során 14 objektumot találtunk, melyek három különböző korszakhoz tartoztak.

Az egyik *rézkori* objektum nagyméretű agyagkitermelő gödör, melynek leletanyaga különböző vastagságú, méretű és színű kerámiatöredék, állatcsontból készült munkaeszköz és paticsmaradvány. Ebből a korszakból származik még néhány árok és gödör.

A *római császárkor* idejéből egy sekély, kisméretű épület és a néhány hozzá tartozó terménytároló- vagy szeméttgödör került elő, melyek változó méretűek és mélységűek voltak. A szarmata korszak leletanyaga szürke színű, korongolt, homokkal soványított kerámiatöredék, állatcsont, orsó-gomb és paticsmaradvány.

A legérdekesebb régészeti objektum egy *középkori* lakóhelyiség. Az épület kb. 5,7×6,6 m nagyságú, négy-